

Yttrande om ersättning vid donation av könsceller - komplettering till yttrande 2011-12-09

Region Skånes etiska råd yttrade sig 2011-12-09 angående ersättning till ägg- och spermadonatorer. Rådet skriver bland annat:

”Etiska rådet förstår vikten av att det finns såväl ägg- som spermadonatorer men anser att sådana donationer inte skall utgöra en källa till ekonomisk vinning. Det är emellertid rimligt att donationen inte ska medföra kostnader för donatorn. Således föreslår Etiska rådet att ersättningen till donatorerna inte överstiger de faktiska kostnader som donationen innebär för den enskilde donatorn.”

2012 beslutade regionfullmäktige i Region Skåne att höja ersättningen för äggdonation till cirka 11 100 kr. Detta beslut fick till konsekvens att antalet donatorer ökade och att köerna till assisterad befruktning minskade. Vilket i sig är positivt. Samtidigt innebär denna ersättningsnivå att man kan ifrågasätta om det fortfarande rör sig om donation av könsceller.

Enligt bland annat Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin (Oviedokonventionen), Lagen om genetisk integritet och Socialstyrelsens föreskrifter skall donation av könsceller vara frivillig och donationen får inte kommersialiseras. En donation är en oegennyttig gåva,

man överlåter eller ger bort något utan att ta betalt eller kräva ersättning. Det är inte avsikten att donatorn donerar sina könsceller i vinstsyfte. Detta betyder dock inte att donatorn inte kan kompenseras för faktiska kostnader, exempelvis resekostnader och löneavdrag.

Frågan är nu åter aktuell med anledning av den diskussion som idag förs på olika nivåer i Region Skåne och mot bakgrund av det beslut som styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tog vid sitt sammanträde den 18 november 2016. SKL rekommenderar landsting och regioner att tillämpa deras föreslagna ersättningsnivåer för ägg- och spermiedonatorer. För äggdonation är den föreslagna ersättningen 5 600 kronor per tillfälle.

Etiska rådet ställer sig bakom denna rekommendation. Rådet vill påminna Region Skånes ledning om vad som står i Artikel 21 i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och biomedicin: ”Förbud mot ekonomisk vinning. Människokroppen och dess delar får inte som sådan ge upphov till ekonomisk vinning.” Allt annat än ersättning för faktiska omkostnader i samband med donationen är ekonomisk vinning och leder i förlängningen till en oönskad kommersialisering av människokroppen. En kommersialisering som kan bli riktigt problematisk om landsting och regioner börjar konkurrera om donatorerna.

Lund 2017-11-08

Nils-Eric Sahlin, Professor
Ordförande Etiska Rådet